

Hakikatin Dönüm Noktası: COVID-19 Batı Toplumlarının ve Avrupa Birliği'nin Zayıflıklarını Nasıl Ortaya Çıkardı?*

DOMINIK PIETZCKER

Prof. Dr.
Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetimi,
Uygulamalı Bilimler Makromedya Üniversitesi

Prof. Dr. Dominik Pietzcker, 2012'den bu yana Uygulamalı Bilimler Makromedya Üniversitesi'nin Hamburg ve Berlin kampüslerinde tam zamanlı öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Freiburg/Br. Üniversitesi, Trinity College, Dublin'de ve Viyana'da karşılaştırmalı Alman edebiyatı, felsefesi ve tarihi eğitimi almıştır. 1996'dan 2010'a kadar siyasi kurumlarda yaratıcı direktör olarak çalışmış (Avrupa Birliği, Alman Hükümeti Federal Yayın Bölümü), aynı zamanda Berlin'de Künte Üniversitesi'nde (UdK), Teknoloji ve Ekonomi Üniversitesi'nde (HTW) ve Dresden'de Teknik Üniversite'de çeşitli dersler vermiştir. 2014'ten bu yana Alman Girişimciler Kuruluşu'nun (Stiftung der Deutschen Wirtschaft, SDW) fahri onur kurulu üyesidir. 2017'den bu yana Çin'de Zhejiang Üniversitesi Şehir Koleji'nde (Hangzhou) ve Tongji Üniversitesi'nde (Şanghay) dersler vermektedir. Kültürlerarası ve sosyo ekonomik konularda, ayrıca Çin-Alman ilişkileri hakkında düzenli olarak yayımlar yapmaktadır. Email: d.pietzcker@macromedia.de

ÖZ

İster siyasal olsun, ister ekonomik, örgütsel, toplumsal ya da salgınla ilgili; tüm krizlerin ortak bir belirleyici niteliği bulunmaktadır: Krizden etkilenen sistemin ve üyelerinin hem güçlü yanlarını hem de zayıflıklarını açığa çıkartırlar. COVID-19; şahsi güvenliğin, bireysel konfor ve esenliğin, servet birikiminin en yüce değerler olarak görüldüğü liberal iktisadi sistemi sarsmaktadır. Bu değerler ve beraberinde gelen yaşam tarzı, maddiyatçı bir anlayışa dayalı toplumlarda hâlâ motivasyon sağlayan güçlü katalizörlerdir. Ancak mal ve hizmetlerin serbest mübadelesi, bireysel hareket kabiliyeti, üretim ve dağıtımın uluslararası esnekleşmesi, küreselleşme ya da “küresel kapitalizm” (Beckert, 2014) dediğimiz her şey, aynı zamanda derin ve içsel riskler taşımaktadır. Küresel oyuncular – girişimler, kurumlar ve devletler – arasında karşılıklı bağımlılığa dayalı bu sistemin ne kadar kolay sekteye uğrayabileceği, hasar alabileceği ve kısmen yok edilebileceğinin ortaya çıkması, koronavirüs krizinin en belirgin sonuçlarından biridir. COVID-19 pandemisiyle mümkün olan en hızlı ve amansız şekilde mücadelede başarılı olan ülkeler zamana ve virüsün yayılımına karşı yarışın galipleri olacaklar. Her biri erken bir aşamada krizle yüzleşip hızla sıkı, tutarlı ve kapsamlı sağlık rejimleri yürürlüğe koyan (Welter, 2020) Çin, Güney Kore ve Singapur, kesinlikle bu kazanan ülkeler arasında yer alacaklardır. Pandemiden önce zaten güçsüzleşmiş olan Avro bölgesi ekonomisi salgından çok büyük zarar görmüştür ve yakın zamanda düzelmeyecektir. Güney Avrupa işsizlik sayıları halihazırda çarpıcı bir şekilde artmaktadır; yoksulluk az gelişmiş denilen ülkelerle sınırlı değildir. Avrupa ve Avrupa Birliği, onlarca yıl ve nesildir süren bir siyasi fikir ve vizyoner proje olarak, en zor zamanlarından geçmektedir. COVID-19 krizinin sonucunda dünya ekonomisi; refah ve istikrarı yok eden, mevcut küresel düzeni değiştirmiyorsa bile sarsan, uzun süreli bir durgunluğa tanıklık ederken otoriter ve gerici neo-milliyetçi fikirler güç kazanmaktadır. COVID-19, liberal laissez-faire (bırakınız yapsınlar) döneminin yalnızca ekonomi ve finansa değil fakat siyasette, kültürde ve özel yaşamda da sona erdiği tarihsel bir dönüm noktasını imlemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Asyallaşma; Avrupa fikri; ekonomik kriz; küreselleşme; neoliberal kapitalizm*

*“Baharda düşler;
Güzde bulutlar.
Birleşmek de kolay, ayrı düşmek de.”*

Yan Jidao, 11. yüzyıl (Qiu, 2009, 191)

Gerçeğe Karşı Savaş İlanı

KÜRESEL EKONOMİ, SAĞLIK ALTYAPILARI ve ulusal politikalar sadece haftalar içinde istikrarını kaybetti ve hatta kısmen – İtalya Bergamo’da olduğu gibi (Zamapano, 2020; Jones & Montale, 2020) – yerini kaosa bıraktı. 2 Mart 2020 gibi erken bir tarihte Ekonomik İşbirliği ve

Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development- OECD), hazırladığı ara rapor için, alarm zilleri çalan “risk altında dünya ekonomisi” başlığını kullandı. Bu kayda değer raporun her bir göstergesi başaşağı gidişe işaret ediyordu (OECD, 2020, 15): “Eğer koronavirüs salgınının daha geniş bir yayılımını da içeren aşağı yönlü riskler hayata geçerse ve

küresel büyüme görünümleri öngörülenin çok altına düşerse hükümetler, yurt içi siyaset alanının sınırlı olduğu bir zamanda kayda değer bir zayıflığa çözüm getirmenin zorluğuyla yüzleşmek zorunda kalabilir.” Oldukça karamsar bir manzaradan sonra rapor şu sonuca varmaktadır (OECD, 2020: 4): “Önümüze baktığımızda, zayıf büyümenin bu periyodu çoğu ülkede, talebi desteklemek ve orta erimli yaşam standartlarını güçlendirmek için, eğitim ve sağlık harcamalarını içerecek şekilde genişçe tanımlanan daha güçlü kamu harcamasına duyulan ihtiyacı arttırmaktadır.” 2020 Mart ayından beri, COVID-19’un negatif makroekonomik etkileri küresel ölçekte hızlanmıştır.

COVID-19 krizi boyunca Avrupa Birliği, bir olarak konuşma ve karşı koyma kabiliyeti olmadığını ispatladı. Bunun yerine, 2020 Mart’ından bu yana medyaya, ekonomi tartışmalarına ve parasal müzakerelere yine ulusal konumlanmalar damgasını vurdu.

Uluslararası örgütler, çok erken bir aşamadan itibaren pandeminin orta ve uzun vadeli doğrudan ekonomik ve finansal sonuçlarını betimlemeye çalışırken (Lagarde, 2020; IMF, 2020); ulusal politikalar, istikrarsız bir durumda kontrolü tamamen kaybetme riskiyle baş etmek zorunda kaldılar. Fransız Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron’un – bir metafor değil fakat olgusal durumun tasviri olarak – “guerre sanita-

ire” (sağlık savaşı) ifadesini kullanması (Elysée, 2020)¹ bir dönüm noktasıydı. Macron’un members de cabinet (kabine üyeleri) itaatkâr bir biçimde bu “savaştayız” ifadesini takip ettiler (Vignaud, 2020: 29).

COVID-19’a karşı mücadelenin görünmez bir düşmana karşı epik bir savaş olduğu, buna karşın her devletin kendi başına savaştığı, hatta bazen birbirine karşı savaştığı ortaya çıkmaktadır. “Önce Amerika” (*America first*), COVID-19 krizinden önce de sıkça duyulan bir ifade olmasına karşın, Avrupada sıkı sıkıya ulusal bir bakış açısına dayanan siyasetler AB üye devletleri arasında da kabul görmeye başladı. Almanya, Fransa ve İtalya arasındaki gerilimler belirgin hale geldi. Her gün işe gitmek için Fransız-Alman sınırını geçen ücretliler saldırıya uğradılar ve “pis Fransızlar” sözleriyle aşağılandılar (FAZ, 2020b). AB Konseyi Başkanı Belçikalı politikacı Charles Michel yakın zamanda “AB’nin neden başarısızlığın eşliğinde olmadığını” açıklamak zorunda kaldı (FAZ, 2020b). İspanya Dışişleri Bakanı Arancha González Laya’ya koronavirüsün “AB için ölümcül” olup olmayacağı sorusu (González Laya, 2020) yöneltildi. Bu soruların ardında gerçek bir *siyasi çöküş* semptomları veya emareleri var mıdır?

COVID-19 krizi boyunca Avrupa Birliği, bir olarak konuşma ve karşı koyma kabiliyeti olmadığını ispatladı. Bunun yerine, 2020 Mart’ından bu yana medyaya, ekonomi tartışmalarına ve parasal müzakerelere yine ulusal konumlanmalar damgasını vurdu. Elbette Avrupadaki tüm sınırlar kapatıldı; Maastricht Antlaşması ve Schengen Anlaşması'nın öncesindeki rejime geri

¹ Emmanuel Macron’un konuşması, 16 Mart 2020 (Elysée, 2020): “Nous sommes en guerre, en guerre sanitaire, certes : nous ne luttons ni contre une armée, ni contre une autre Nation. Mais l’ennemi est là, invisible, insaisissable, qui progresse. Et cela requiert notre mobilisation générale.” (“Bir savaştayız, bir sağlık savaşındayız. Bir orduya karşı ya da bir başka ulusa karşı savaşıyoruz. Fakat düşman burada, görünmez, öngörülmez ve ilerliyor. Bu, topyekün bir seferberlik gerektirmektedir.” Çeviri yazara aittir.) Fransa Cumhurbaşkanı'nın yolundan giden Donald Trump kendisini Twitter'dan “savaş zamanı başkanı” ilan etti ve cüretkâr bir şekilde “BU SAVAŞI KAZANACAKLARINI” (The Washington Post, 2020) duyurdu. Ayrıca bkz. Susan E. Rice'in eleştirel yorumu (Rice, 2020: 9).

dönmek hiç bu kadar kolay olmamıştı. Pandemi yönetimi koşullarında izolasyon tamamen mantıklıdır; küreselleşmiş bir ekonomide siyasi bir semptom olarak izolasyon ise basitçe yıkıcı bir anlam taşımaktadır. AB gibi bir uluslarüstü birlik, sadece birbirinden izole üyelerden oluşur ve daha yüksek bir düzen ya da tarihsel bir vizyon ortaya koyamazsa anlamını yitirir. COVID-19 boyunca AB ve AB'nin yürütme kurumu olan Avrupa Komisyonu, en yalın şekilde ifade etmek gerekirse, "ortada yok"tu. Avrupa'nın tamamında halklar – ve seçmenler – birliğin azalan anlamının, görünürlüğünün ve öneminin bu işaretini asla unutmayacaklar. Avrupa Birliği, olağanüstü bir dışsal baskı anında, gücünü ve birliğini kanıtlama şansını elinden kaçırdı. Bu dönüm noktası, siyasi potansiyeline dair hiçbir anlayış olmaksızın arkada kaldı. Bir zamanlar Avrupa siyasi geleneğinin parçası olan gerçek devlet adamlığı² en lazım olduğu zamanda tamamen kayıplara karışmıştı. Bu fırsat, vatandaşlar ve seçmenler arasında AB siyasetine dair kayıtsızlık değilse bile hayal kırıklığı bırakarak tamamıyla kaçırılmıştır.

Bir AB Siyasetinin Yokluğu ve Getirdiği Sonuçlar

COVID-19 krizi boyunca, her bir devlet AB olmadan da kolayca hareket edebildi. Kamu sağlığı, resmi AB politikasının gündeminde olmadığından üye ülkeler önlem alarak ya da almayarak kendi başarılarının çaresine baktılar. Ancak eğer AB pazarı ortaksa, sınırlar ticarete ve seyahate açılrsa, neden kamu sağlığı için de bir örgütsel ve

altyapısal ortaklık da söz konusu değil? Bilhassa 2008'deki SARS salgınından ders çıkararak Asya devletlerinin aksine AB üye devletleri, öncesinde ne kadar olasılık dışı görünürse görünsün, bir salgın için hazırlıklı değildi. Asya devletlerinin başarılı kriz yönetimleri, bunlar arasında Çin, Avrupa devletlerinin nispeten geç ve ikircikli tepkisi karşısında öne çıktı. Singapur ve Güney Kore de krizi kayda değer bir şekilde sorunsuz ve vakit kaybetmeden yönetmeyi başardı. Her iki ülkenin de yüksek oranda dijitalleşmiş altyapıları, yetkililere kitlesel kaçınma tedbirleri yerine dakik tedbirler uygulama imkânı verdi. Vatandaşlar disiplinli bir şekilde hareket ettiler; enfekte olan kişi sayısı diğer ülkelere kıyasla düşük seyretmeyi sürdürdü (Normile, 2020). Güney Kore'de Nisan ortasında parlamento seçimleri dahi yapıldı. Kamusal hayat normale döndü.³

Avrupa Komisyon Başkanı Ursula von der Leyen ve Başkan Yardımcısı Josep Borrell'in açıklaması (Avrupa Info,2020)

- 2 Kardinal Richelieu ve Talleyrand, Cromwell ve Churchill, von Bismarck ve Adenauer, de Gasperi ve de Gaulle gibi büyük iktidar pratikleri ortaya koyan isimler düşünüldüğünde siyasetin ve politika oluşturma bu günlerde eskisinden daha karmaşık hale gelmediği sonucuna varılabilir. Ama günümüzün Avrupalı siyasetçileri basitçe, Antik Yunanlıların haklı bir şekilde kairos [uygun zaman] diye adlandırdığı, doğru an ve bunun (olumlu ya da yıkıcı) eşsiz potansiyeline dair en ufak bir fikre sahip değiller.
- 3 COVID-19, dijitalleşme olmadan toplumun hayatta kalmasının mümkün olmadığını da çarpıcı bir biçimde kanıtlamaktadır. Dijital altyapının küresel ekonominin belkemiği olduğu da kanıtlanmıştır. Günümüzde ulusal kriz yönetimini mümkün kılan ve dünyanın dört bir yanında bireyleri, kurumları, bilim insanlarını birbiriyle bağlayan budur. *Dijitalleş ya da öl*; start-up girişimleri arasında popülerleşen bu slogan, daha üstün bir siyasi ve toplumsal gerçeği ifade ediyor.

COVID-19'un sonucunda, AB zayıflayacaktır ve merkezkaç siyasi güçler cesaret kazanacaktır. Daha kesin olarak mevcut kriz, siyasetin ve ekonominin yeniden ulusal bir ajandaya yönlendirilmesine yol açacaktır. Avrupa'nın tamamında iflas eden hava yolları şirketleri muhtemelen millileştirilecektir (Asquith, 2020); tarımda, sağlık gözetiminde, ilaç sanayinde, dijital enformasyonda ulusal – Avrupalı ya da küresel değil – altyapı rağbet görmektedir; hem bireyciler hem de uluslar için otarşi aynı şekilde yeniden cazip hale gelmiştir. Brexit bile şu anda marjinal bir konudur. COVID-19, dünya ekonomisini 1920'lerden beri yaşanan en derin resesyona sürüklerken Britanya'nın yeni *müthiş izolasyonu* kimin umurundadır (Riley, 2020; FAZ, 2020c)? COVID-19'un etkisi Avrupadaki diğer siyasi kararları gölgede bırakmaktadır. Fakat bütün bu gelişmeler ve güç kaymalarının bir karara bağlanmayı bekleyen sonuçları nelerdir? Batı ekonomileri için gerçek göstergeler ve tahminler bize COVID-19 sonrasında nelerin beklenebileceğine dair fikir vermektedir.

"ABD'yi ele aldığımızda" demektedir Fransız RFI temsilcisi Anne Corpet (Corpet, 2020), "Batı kültürünün ön cephesindeymişsiniz gibi olursunuz." IMF'nin (IMF, 2020) ve ABD İşgücü İstatistikleri Bürosu'nun (ABD İşgücü İstatistikleri Bürosu, 2020) açıkladığı son sayılar işsizliğin çarpıcı bir şekilde – sadece Mart ve Nisan aylarında 22 milyon – arttığını gösteriyor. Yalnızca 1930'ların Büyük Buhranı Amerikan işgücü piyasasını bu kadar sert vurmuştu. Avrupa işgücü piyasasındaki görünüm de eşit derecede iç karartıcıdır. Güney Avrupa'nın (İtalya, Portekiz, İspanya, Yunanistan) milenyum kuşağı kendilerini

"kayıp kuşağın" birer mensubu olarak görmektedir (The Economist, 2020a: 20). "Hayatlarının şekillendiği bir dönemde yaşadıkları iki büyük krizden sonra politikleşmiş ve travmaya uğramış olan bu kuşağın özel bir ilgiyle muamele görmesi gerekiyor. (...) Geçen krizin ortaya çıkardığı öfke hala dinmiş değil. İspanyolların üçte ikisi ülkelerindeki demokrasiden memnun olmadıklarını ifade ediyor." Fakat demokrasiye alternatif ne olabilir? Daha fazla ekonomik güvenlik vadeden otoriter ulusal rejimler mi? Düzen karşıtı hareketlerin yükselişi mi? Politikaya olan ilginin yitirilmesi mi? Açıkça faşist fikirlerin Avrupa'ya geri dönmesi mi (Albright, 2019)?⁴

Toplumsal çürümenin semptomları belirgindir. Güney İtalyada organize suç çeteleri, devlet otoritesinin yerini alarak kayıp devleti telafi eder gibi fakirlere yemek dağıtıyor, mali destek olarak küçük dükkanlara borç veriyor (The Guardian, 2020a). Birkaç ülke sayacak olursak ABD, Rusya, Brezilya ve Arjantin'de ve tüm Avrupa'da ulusal ekonomiler tehlikede ve tahminler azalan GSYH oranlarına işaret ediyor (The Economist, 2020b: 6). 2008'de olduğu gibi ekonomik göstergeler bir kabusla dönüşmüş durumda; yalnız bu sefer kâbus çok daha uzun sürebilir.

Vizyon ortaya koyan bir proje olarak Avrupa fikri; devinimini, ilhamını ve belki de ilk defa, anlamını kaybetmektedir. Parayla değil fakat ortak kültürel değerler ve paylaşılan tecrübelerle ölçülen, bir zamanların güçlü siyasi fikri – asırlardır ulaşılan en iyi Avrupa – buharlaşmaktadır.

4 COVID-19 salgınından birkaç yıl önce eski AB Dışişleri Bakanı Madeleine Albright şunları yazmıştı. "İnsanlar oy kullanmak istiyor fakat aynı zamanda yemeye ihtiyaçları var. Birçok ülkede iklim, yüz yıl önce İtalyan ve Alman faşizmine yol açan durumu andırmaktadır." (Albright, 219: 112).

(Xinhuanet,2020)

Buna rağmen AB – yine – bölünmüş bir şekilde hareket etmektedir. Güneyli AB üyeleri COVID-19'un olumsuz ekonomik etkilerinin adil bir şekilde tüm AB üyeleri tarafından omuzlanmasını talep ederken Almanya ya da Hollanda gibi daha zengin ülkeler kendi ulusal sorumluluklarını düşünen siyasetler üretmeyi tercih etmekte. Ekonomik felaket ulusal siyaset meselesi olarak görülmektedir; bu yüzden her devletin, borçları ve finansal durumundan ötürü sorumlu tutulması gerekmektedir. Bu yalnızca görece zengin AB üye devletleri tarafından paylaşılan muhafazakâr bir tutumdur. Bu küçük tartışmalar *siyaset üstü yaklaşımın tamamen kayıp olduğunu* göstermektedir.

Vizyon ortaya koyan bir proje olarak Avrupa fikri; devinimini, ilhamını ve belki de ilk defa, anlamını kaybetmektedir. Parayla değil fakat ortak kültürel değerler ve paylaşılan tecrübelerle ölçülen bir zamanların güçlü siyasi fikri – asırlardır ulaşılan en iyi Avrupa – buharlaşmaktadır. Bu değerlerin basitçe önemini yitir-

mesi de mümkündür. Peki, hangi siyasi güçler bu zayıflamış ve birliğini yitirmiş Avrupa boşluğunda öne çıkacaktır?

Avrupa Huzursuzluğu

Bir kurum olarak vatandaşları ve seçmenleri nezdinde giderek azalan bir kabul oranına sahip olması, AB'nin 2020 baharından önce de boğuştuğu bir sorundu. Son Avrupa Parlamentosu seçimleri (2018) Fransa, Birleşik Krallık, İtalya ve Almanya'daki radikal siyasi partileri güçlendirdi. 2016'dan beri çokça tartışılan Brexit, AB üye devletleri ve vatandaşlarının sahip olduğu daha derin bir huzursuzluk hissini yalnızca en öne çıkan semptomuydu. Şüphesiz eğitimden ekonomiye, bireysel haklardan kurumsallaşmış refaha, barıştan hareket kabiliyetine, AB'nin sunacağı hala çok şey vardır. Fakat herkese değil. AB üye devletlerinin (ve elbette aynı şekilde İsviçre ve Norveç gibi AB üyesi olmayan ülkelerin) toplumsal ve siyasal gerçekliği; yalnızca vergi üstünlüklerinden, yüksek eğitim standartlarından, profesyonel seyahatlerden, taşrada ikinci bir evden ve azınlık haklarının güvencede olduğu rahat liberal-kozmopolit yaşam tarzından istifade eden kesimden ibaret değildir. Rekabetçi piyasaların, küresel üretimin ve ekonominin büyüyen uluslararası karakterinin kaybedenleri de bu gerçeğin bir parçasıdır. Avrupa seçmeninin %20 ila 40'ına tekabül eden bu insanlar, oldukça kişisel ekonomik gerekçelerle korunan ulusal pazarları tercih ediyorlar. Bunlar aynı zamanda COVID-19'un negatif etkisinden de en çok zarar görenler: Küçük dükkân sahipleri, restoran ve kafelerde düşük ücretle çalışan personeller, finansal dayanağı olmayan kendi işinin patronu girişimciler, çalışma koşulları çarpıcı oranda kötüleşen mavi yakalı işçiler⁵, zaten derin ve uzun

5 Devasa potansiyeline rağmen dijital devrimin aynı zamanda yeni tür yoksulluğun ve ekonomik bağımlılığın ana kaynağı olduğu her zaman akılda tutulmalıdır: Amazon depolarında düşük ücretli işler, Batılı şehirlerde hiçbir güvencesi olmadan kendi hesabına çalışan sürücüler, Güneydoğu Asya'daki çalışma şartları kötü fabrikalar vs.

sürelili bir resesyona giden bir ekonomide işini kaybeden ya da kaybedecek olan herkes. Onları kayıplardan, yoksulluktan ve hatta yoksunluktan koruyamayan eko-politik sisteme karşı kuşkuları artmaya devam edecektir.

COVID-19 pandemisinin getirdiği rejim altında, özellikle Avrupa'da küçük ulusal çıkarlar bireysel fedakârlıkları gölgede bıraktı. Avrupa devletleri arasında dayanışma namına neredeyse hiçbir adım görülmedi.

Bir zamanlar, 20. yüzyılın başlangıcı ve ortasının kanlı sahneleri ve felaketlerinin ardından birleştirici ve barışı sağlayan bir anlam taşıyan Avrupa fikri (Mak, 2007), cazibesinin çoğunu kaybetmiştir. Tersine, Avrupa toplumlarının siyasi kutuplaşması ve radikalleşmesi söz konusudur. COVID-19'dan önce zaten bozulmuş olan siyasi iklim, daha da kötüleşmektedir ve halihazırda istikrarsız olan duruma yeni riskler eklemektedir. Popülist partiler ve sağ hareketler, – seçmenleri tarafından görüldüğü şekliyle– AB'nin siyasi iktidarsızlığını lehlerine çevirme konusunda yeterince vurdumduymaz bir tavır içerisindedir. “Alarm çanları çalıyor” (Jones & Montale, 2020), fakat sadece artık daha da yoksullaşmış olan Avrupa'nın tamamındaki yoksullar için değil. Aynı zamanda siyasi etkisini ve çoğunluğunu yitirme riskiyle karşı karşıya olan Avrupa fikrinden yana köklü burjuvazi için de çalıyor. COVID-19 krizi süresince ve sonrasında ekonomik kayıplardan muzdarip olanlar kendilerini yalnız bırakanları unutmayacaklar ve en çok ihtiyaç duyulan anda yardım için gelmeyecekler. Üzerinde 12 yıldız taşıyan AB bayrağını artık kendi bayrakları olarak görmeyecekler. Avrupa için “Yeni Marshall Planı” de-

nilen (von der Leyen, 2020) 2.7 trilyon Avroluk olağanüstü miktar da AB'ye karşı olumsuz tavırlarını değiştirmeyecektir.

COVID-19, bir kez daha AB'nin en hayati zayıflıklarından birini ortaya çıkardı: Kendisini ve birleşmiş, güçlü bir Avrupa vizyonunu ortaya koyma kabiliyetsizliğini. Kurumsallaşmış biçimiyle AB, popülizm karşısında tamamen çaresizdir. “Bu pandemide” diye yazıyor kamu sağlığı profesörü Scott L. Greer (Greer, 2020), “[Avrupa Birliği], ideallerine bağlıymış gibi bir görüntü sergilemiyor: Sürekli halkları arasında dayanışmadan bahseden bir birlik, başlangıçta çok az bir dayanışma gösterdi. Sürekli teknokrasiden yakınan birlik, bunun alternatifi olan hiçbir şey ortaya koymadı. İnsanların ve malların serbest dolaşımına dayalı bir birlik, kapalı sınırlar ve ihracat yasaklarıyla kaotik bir kıtaya dönüştü.” Ağır bir kriz karşısında her AB üye devletinin reel politiği chacun pour soi (herkes kendi başına) olmuş gibi görünüyor. Stockholm'deki Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi (European Center of Disease Prevention and Control -ECDC) ya da AB'nin içte ve dışta krize karşı yanıt için yeni kurduğu RescEU gibi Avrupa kurumları, COVID-19 salgını boyunca az ya da çok görünmez durumdaydı.

COVID-19 pandemisinin getirdiği rejim altında, özellikle Avrupa'da küçük ulusal çıkarlar bireysel fedakârlıkları gölgede bıraktı. Avrupa devletleri arasında dayanışma namına neredeyse hiçbir adım görülmedi. Duyguları sağcı ajitasyonla körüklenen İtalyan halkı, nispeten zengin AB üye devletlerinin gerçek birer ortak olduklarını gösterecek şekilde COVID-19 krizinin finansal ve ekonomik yükünü paylaşma konusundaki isteksizlikleri karşısında hayal kırıklıklarını gizlemedi. Ortak fedakarlıklar söz konusu olduğu bir zamanda, yardım ve dayanışma, AB üye devletleri nezdinde gözden düşmüştü. Bireyler

ve kurumlar baskı altında kaldıkları zaman gerçekten güvenilir ve dirençli olup olmadıklarını gösterirler. Bu zor zamanlar, çağdaş siyasetin nadir katartik anlarından biri, Avrupa'nın "en parlak zamanı" olabilirdi. Fakat bunun yerine Avrupa Komisyonu'nun, kısmi iktisadi çıkarlarla parçalanmış ve birliğini yitirmiş bir organizasyonun siyasi felaketini temsil ettiği ortaya çıktı. Hollanda, Almanya ve diğer zengin üye devletler ayrıcalıklarının daha zayıf ortaklarıyla paylaşmaya gönüllü olmadıklarını açıkça ortaya koydular. AB üye ülkeleri arasında siyasi yabancılaşma ya da daha iyi bir ifadeyle siyasi mesafe şimdiden COVID-19 krizinin paradoksal sonuçlarından biridir.⁶

COVID-19 Dışında Herhangi Bir İnsani Yardım Gündemi Kaldı Mı?

COVID-19 kriziyle birlikte ortaya çıkan en çarpıcı olgulardan biri, kısa zaman önce çok sıcak bir gündem olan Güney Akdeniz ve Sahra altı bölgelerden yapılan kitlesel göçlerin Batı medyasında tamamen silinmesiydi. Şubat 2020'de Almanya'nın Hanau kentinde 11 göçmenin öldürüldüğü Almanya'nın yakın tarihinin en şiddetli ve kanlı yabancı düşmanı saldırısı gerçekleşti (The Guardian, 2020b). Medyada kısa süreli bir haykırış duyuldu. Ardından COVID-19 göçmenler, sığınmacılar, Batı demokrasilerindeki yabancı ve Yahudi düşmanı eğilimler üzerine kamusal tartışmalarla birlikte bütün diğer gündemleri silip götürdü. Ancak pandeminin görünen yüzeyinin altında, içsel çelişkilerini bastıran ihtilafı bir toplumun dinamiti, her an patlamaya hazır bir şekilde hala orada duruyor.

COVID-19, yazılı, televizyon ya da sosyal medya fark etmeksizin tüm uluslararası haber ağlarına yegâne tema olarak hükmediyor. Elbette haber endüstrisinin kendisine ait bir ritmi var. Fakat on binlerce göçmenin kaderinin artık kamuoyunun hiç ilgisinde olmamasının insanı rahatsız eden bir tarafı var. Geniş bir kamuoyu nezdinde anlaşılıyor ki kişisel sağlık ve bireysel esenlikle ilgili konular bu dünyanın lanetlilerinden daha önemli meseleler olarak görülüyor. 80 milyonluk bir nüfusu temsil eden Alman parlamentosu, Doğu'nun savaşın ortasında kalan bölgelerinden, yanlarında refakatçisi olmadan 50 küçük yaşta mülteciyi ülkelerine almayı kabul etti. Bu, geçmiş cömertliğinden ve siyasi çekişmelerinden bıkmış bir ülkenin sergilediği cılız bir insani yardım jestinden fazlası değildi.

Göç de kamuoyunun gündeminden düştü. COVID-19, Avrupada herhangi bir muhalefete karşılaşmadan kısıtlayıcı bir sınır rejimi yürürlüğe koymak için ideal gerekçe oldu, adeta Hızır gibi yetiştirdi. Bu durum, hem Avrupa'nın insani yardım sahasının kofluğunu ve güvenilmezliğini hem de yetkililerin ve vatandaşların ortak iki yüzlülüğünü açığa çıkarmaktadır. Türkiye, Rusya veya Çin ise Batı Avrupa'nın etik açıdan düştüğü zayıf konuma karşı kör değildir.

Batı Yaşam Tarzı ve Tüketim Kültürü Sonuna Yaklaşıyor

Koronavirüs pandemisi savaşa girmek kadar maliyetli ve yıkıcı olabilir. Aynı şekilde savaş kadar keskin, gaddar ve amansız mıdır? COVID-19'un epidemiyolojik olguları ve bariz tehlikelerinin ötesinde, virüs kadar anlaşılması zor bir düşman da önümüzde duruyor: Batı toplumlarının inişli

⁶ Bu satırlar kaleme alınırken maliye bakanları arasında Avro bonoları ve diğer ulusüstü dayanışma tedbirlerine dair sonuçsuz müzakereler yapılmaya başlanmıştır. Ancak kemer sıkma zamanlarının geride kaldığı açıktır. AB'nin üye ülkelerinin krizi üye olmayan ülkelere daha az hasarla atlatacağını kanıtlamaya ihtiyacı var. Brexit dahi kamuoyunun ve siyasetin daha az gündeminde olacaktır. Birleşik Krallık muhtemelen AB'nin geri kalanından daha iyi ya da daha kötü performans göstermeyecek. Tekrar edelim: COVID-19 krizi, siyasi hakikatin dönüm noktası olarak ölçüleri, perspektifleri ve ilişkileri tamamen değiştirmektedir.

çıkışlı yaşam tarzı. Ekonomik faaliyetlerin kapatılmasına kimse hazırlıklı değildi. Tatil de söz konusu değildi ve yemek için kuyruğa girmek, yemek yemek, koşuya çıkmak, Netflix veya Disney+ izlemekten arta kalanlar, Batı'nın maddiyatçı yaşam tarzının kofluğunu gösteren sarsıcı bir kanıt ortaya koydu. Görünürde olan, yalnızca küçük burjuva kaygılarının hâkim olduğu ve derininde boydan boya varoluşsal bir endişenin yattığı kavramsal, felsefi ve duygusal bir boşluğun cehennemiydi.

Avrupa'da resmi karantina ilanı ve de facto sokağa çıkma yasağının ardından Albert Camus'nün *Veba (La Peste)* romanının baskıları hızla tükendi.⁷

Enfeksiyon riski altındaki bir dünyada insanlar hızla sosyofobik tavırlar geliştirdi. Bir kez daha gerçek hayat, edebiyatı takip etti. COVID-19'la birlikte dünyadaki düzen ve günlük yaşam büyük oranda T. S. Eliot'un *İçleri Boş Adamlar (The Hollow Men)* (Eliot, 1974: 91) şiirindeki gibiydi: "Bu en sonucusunda toplantı yerlerinin/El yordamıyla ararız birlikte/Ve yavaşmayız konuşmaya/Üzerine toplanmış bu kabarmış nehrin sahilinin". Dış baskının yoğun olduğu zamanlarda en önemli erdem özgüven değil tevazu olur. Mağazalar kapalıyken, bırakalım yiyeceği, hiçbir şey alınmazken, tüketim çılgınlığının ne anlamı var? Yemek yemenin, uyumanın ve – en azından Kuzey Avrupa'da – şaşırtıcı miktarlarda tuvalet kağıdı istiflemenin dışında evde kalmak, internet seminerlerine katılmak, video konferansları takip etmek veya Excel üzerinde çalışmak esas faaliyetlerimiz haline geldi. Bir gecede buzdolapları ve derin dondurucular satış rekorları kırdı (Müßgens, 2020). İnsanlar yığınlar halinde kendilerini krizden daha uzun süre yaşayacak şekilde hazırlamaya başladılar. Bu durum, eğlencenin aniden korkuya

dönüştüğü bir toplumun kendini nasıl algıladığı ve kandırdığı konusunda bize bir şey anlatmıyor mu?

Sıkı bir sağlık rejiminin zorladığı tüm bu ritüellerin arkasında kırılğanlık, ürkeklik, hazzacı ve ilham verici değerlerini yitirmiş bir toplumun boşluğu yatıyor. Zengin Batı toplumları birçok şeyi hesap sorulması mümkün olmayan dış sebeplere havale etmeyi çoktan öğrenmişlerdi: zorlu çalışma koşulları, sömürü, yoksulluk, çevre kirliliği, şiddet, suç. Şimdi öğrendikleri ise insanın kendi öz korkusunu kimseye havale edemeyeceğidir. COVID-19 adeta bir asit gibi Batı zenginliği ve değerlerinin parlak yüzeyini eritti ve altında yatan rahatsız edici yönleri gün yüzüne çıkardı. Maddiyatçılık kısa zamanda çöküşe, çöküş ise çürümeye dönüşmektedir.

Kültür Eleştirisi ve COVID-19

Avrupa Birliği'nin ya da daha geniş anlamda eşitler arası ortaklık olarak Avrupa fikrine, tüm bu yaşanan gelişmelerin kazananları tarafından sahip çıkılacağını düşünmek için insanın siyaseten naif ya da gerçekten iyimser olması gerekir. COVID-19 tüm Avrupa boyunca, özellikle de Fransa, Polonya ve Macaristan'da şimdiden milliyetçi ve gerici fikirlere güç kazandırdı. İtalya'nın Kardeşleri (*Fratelli d'Italia*) ve karizmatik lideri Giorgia Meloni popüleritesinin zirvesinde. Gerici fikirlere dayalı bir otoriter devlet kavramı – faşizmin geç ve beklenmedik mirası – demokrasilerde yeniden taraftar bulmaya başladı.

Avrupa'nın her yerinde hükümetlerin vatandaşlarından koşulsuz itaat beklediği bir zamanda otoriter eğilimler daha belirginleşti. COVID-19 kontrol ve güvenlik arzusunu kabartırken otoriter politikalar bu talepleri karşılıyordu. Vatandaşları geleneksel olarak devlet otoritesi ve kontrolüne inanan Almanya'nın kasvetli

7 15 Nisan'da bu makalenin yazarı Rowohlt Verlag'ın sözcüsü Regina Steinicke'yle bir röportaj yaptı. Camus'nün romanı büyük dağıtım sorunları olmaksızın artık okuyucuya ulaştırılmaz hale gelmişti.

mutlak uyum atmosferi neredeyse elle tutulacak gibiydi. “Bir Avrupa demokrasisinde polis zoruyla bireysel özgürlüklerin kısıtlandığı bir düzen kurulacağını en çılgın rüyalarım da bile görsem inanmazdım” diye yazıyordu Rus editör Maxim Trudolyubov (Trudolyubov, 2020).

COVID-19, barış, kâr ve refah maskesi ardında gizlenen gerçek duygusal güçlerin maskesini düşürüyor. Kuşkuya yer bırakmayacak şekilde yeni bir endişe çağının eşliğindeyiz.

COVID-19; virüse karşı savaş rejimi, idari emirlere aykırı tüm eylemleri ve hatta tutumları bastırırken demokrasiyi de bir sınava tabi tutmaktadır. Görünüşe göre zorunlu olan kısıtlamaların büyüklüğü tüm liberal ve demokratik hakları yere sermiştir. Kamu sağlığı için iyi olan, siyasi kültür için kötü, hatta yıkıcı olabilir. İtaat ve konformizm, toplumsal ve bireysel erdemler olarak görülmeye başladı; Almanyada virüs kurallarını takmayan komşuları ihbar etmek yeniden popüler oldu (Chambers, 2020). Geçmişin bilinen totaliter uygulamalarının bir devamıydı bunlar.

Çoğulcu ve açık bir toplumun, üyelerinin birbirinden uzak durmaya çalıştığı angst'ın dizginlerinde homojen bir topluma ne kadar kolay dönüşebildiğini görmek yadırgatıcıdır. Virüs bir kez daha modern toplumların ve eko-politik sistemlerinin ne kadar kırılabilir ve dayanıksız olduğunu açığa çıkarmaktadır. COVID-19, barış, kâr ve refah maskesi ardında gizlenen gerçek duygusal güçlerin maskesini düşürüyor. Kuşkuya yer bırakmayacak şekilde yeni bir angst çağının eşliğindeyiz. Yurttaşlar, meslektaşlar ve aile üyeleri birbirlerinden uzak duruyorlar. Kırmızı çizgi olarak görülen sosyal mesafe davranışı artık bir erdem halini aldı. Yeni temas-

larda bulunmak insanlar tarafından büyük bir kabahat olarak görülüyor. Fiziksel temasın her türlü tuhaf bir şekilde sağlık riskine dönüştü. İster eşiniz, ister çocuğunuz ya da anne babanız olsun, birini sevmek, o kişiyi tehlikeye itmekle artık aynı anlama geliyor.

COVID-19 bir itaat ve konformizm toplumu tablosu yaratmıştır. Bunun teknokratik işlevsellikle ya da katı bir tıbbi bakış açısından zorunlu olarak görülen şeylerle bir ilgisi yoktur. Esas mesele, Cumhuriyetçi ve bireysel özgürlükçü resmi politikaya uyup uymama hakkıdır. Ana akım toplum, uysal bir şekilde ve üzerine düşünmeksizin idari emirlere uyuyor. COVID-19 tam da bu yüzden haftalar içinde mutlak bir Orwellci sistem potansiyelini ortaya çıkardı. Demokratik prosedürler, aydınlatıcı söylemler, Sokratik fikir ayrılığı hakkı; siyasi sistem baskı altında kaldığında bunların hepsi unutuldu. Yeni hiçbir şey söylemese bile demokrasilerin otoriter bir rejime ya da doğrudan doğruya diktatörlüğe dönüşmesinin öğrettiği hiç eskimeyen dersin tekrar tekrar öğrenilmesi gerekiyor. Alexis de Tocqueville, bu kitlesel uyum, itaat ve tahammülsüzlüğün demokratik sistem içinde yarattığı risklerin gayet farkındaydı (de Tocqueville, 1992).

Covid-19'un Makroekonomik ve Jeopolitik Etkileri Üzerine Bazı Düşünceler

COVID-19, 2012-2014 Avrupa ekonomik krizi, 2008 küresel finans krizi ve 11 Eylül 2001 sonrası kısa fakat yoğun resesyon dizisinin içinde yer almaktadır (Hillinger, 2010). COVID-19 krizinin dolaylı ve doğrudan etkileri siyasi yanıtlar gerektiren bir dizi soru ortaya koymaktadır: Küreselleşmenin ödülü nedir ve kim bunu ödemeye isteklidir? Bir gecede yeniden tehlikeli hale gelen bir dünyada yaşamaya, eyleme geçmeye ve işbirliği yapmaya hazır mıyız? Bir sistem sıkışıp

patlamadan önce ne kadar sık derin krizlerden geçebilir? Ve son olarak: Hepimiz yeni bir küresel düzene ihtiyaç duyuyor muyuz?

Küresel ekonomi 11 Eylül'den bu yana dördüncü kez ağır bir krizle ve krizin yıkıcı etkileriyle karşı karşıya kalıyor. O zamandan beri özel mülkiyete ve kişisel zenginliğin birikimine dayanan ekonomik sistemin yükü büyük oranda kamusal araçlarla desteklendi. Bunun sonucu, Avrupa'nın birçok devletinde ve tüm dünyada 11 Eylül, 2008 ve 2012 sonrasında ortaya çıkan ağır bütçe sorunlarıydı. Kamu altyapısı ihmal edildi. Ne var ki insanları öldüren yalnızca COVID-19 değildir. Yoksulluk, düşük sosyal ve sağlık altyapısı, yeterli bütçeye sahip olmayan devletler de ölümcül olabilir. Batı hükümetleri neoliberal ekonomik sisteme ve onun serbest piyasa düşüncesine ciddi kaynaklar akıttılar. Riskler kamu eliyle karşılandı fakat kâr yalnızca hissedarlara dağıtıldı. Fakat niçin bu işlevsiz rekabetçi piyasaları düzenli olarak devlet eliyle desteklemek gereksin? COVID-19 süreci boyunca devlet gücü güçlü bir ekonomik oyuncu olarak hareket ettiğine göre bundan sonra da bu şekilde değerlendirilmesi ve ödüllendirilmesi gerekir. Serbest piyasa rekabeti ve neoliberal küreselleşme yerine devlet kontrolü ve kamu payının ekonominin iki ana sütunu olduğu çok katmanlı bir kapitalist sisteme doğru mu gidiyoruz? COVID-19'un negatif etkilerini karşılamak için devasa kamusal araçlar gerekiyor. Devletin öne çıkması ve ekonominin sorumluluğunu eline almasıyla birlikte hem devlet kontrolüne hem de serbest piyasa güçlerine dayanan yeniden ulusallaşma ve yeni kapitalizm biçimlerine dair söylemler de yeni bir çağa girdi. Bir başka "yeni düzen" – bu sefer paradoksal bir şekilde ABD'siz – yeniden mümkün hale geldi. Peki bu düzenin lideri Çin mi olacaktır?

Çin 1.4 milyar tüketicisiyle dev pazarını sistematik bir şekilde uluslararası yatırımlara açmaya başladığından beri iki farklı ekonomi-politik

sistem birbiriyle rekabet ediyor. Bir tarafta Çin'in devlet kontrollü kapitalizmi, diğer tarafta ise geleneksel kendi kendini kontrol eden piyasa anlayışına dayanan Batı kapitalizmi. Her iki model de devasa bir deney ortaya koyuyor. Şu anda her iki model de küreselleşmiş ekonominin büyük risklerine ve yüksek oranda kırılgan hale gelmiş piyasalarına uyum sağlama becerisi sergileyebileceğini göstermek zorunda. COVID-19 her ikisini de bir sınava tabi tutuyor. Fakat Çin daha iyi bir başlangıç konumuna sahip görünüyor.

(China Daily, 2020)

Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) yatırımları, öncelikler gözden geçirilse ve yavaşlatılsa bile sektöre uğramayacaktır. Çin'in Afrika, Güneydoğu Asya ve Latin Amerika'ya uzanan ticaret yolları ve sahil şeritlerinde edindiği yeni müttefiklerini kaybetmekte bir çıkarı bulunmuyor. ABD'den farklı olarak Çin'in korumacılıkta da bir çıkarı yok; buna karşın, uluslararası piyasalar büyük oranda Çin'den yapılan ihracata dayanıyor. COVID-19 kesinlikle küreselleşmeden bir geriye dönüştür; fakat tarihin yönünü Asya hegemonyasına (Khan, 2019; Maçães, 2018) ve güney yarımkürede Çin hakimiyetine doğru çeviren bu değildir. Asya yüzyılı zaten başlamıştı; COVID-19 bir dipnottan fazlası olmayacaktır. Belki 1918-1919 yıllarında

hüküm süren İspanyol gribini hatırlatmak faydalı olabilir. Bu salgının, Birinci Dünya Savaşı'ndan daha fazla can almasına rağmen ABD'nin giderek artan önemi ve sonrasında Batı hegemonyası üzerinde pratikte hiçbir etkisi olmamıştır.

“Rusya’dan Sevgilerle” – Doğu’dan Öğrenilen Dersler

COVID-19 sonrası dünyada dahi küresel öneme sahip bazı temel veçhelerde bir değişiklik olmayacaktır. Batı’dan Doğu’ya çarpıcı ve kaçınılmaz güç kayması (Rachman, 2016) COVID-19’dan olumsuz etkilenmeyecektir ve hatta bu süreçten hızlanarak çıkması dahi mümkündür. Çin, pandeminin vurduğu ilk ülkeydi; ama aynı zamanda akut kriz halinden çıkan ilk devlet de oydu. Mart sonundan itibaren 25 milyonun yaşadığı bir metropol olan Şanghay’da yaşam normale döndü; 11 Nisan’da ise bir zamanlar COVID-19 pandemisinin merkez üssü olan Wuhan’da dükkanlar ve fabrikalar işbaşı yaptılar ve yeniden üretime başladılar (Wang & Yang, 2020). Pandeminin zirveye ulaştığı esnada Çin, İtalya’ya tıbbi ekipman yolladı. Şimdi ise Çin, ABD’ye ve diğer Batı ülkelerine pratik yardım, ekipman ve tıbbi know-how sunuyor (Cui, 2020). Rusya ise Kuzey İtalya’ya sağlık ekiplerini yolladı. Bu tedbirler medyada geniş yer buldu; propaganda amaçlarına mükemmel bir şekilde ulaştı. Doğu, krizden çıkarmak için Batı’ya yardım ediyor: Altta yatan mesaj gayet netti.

“Çin kazanacak mı?” (The Economist, 2020) The Economist’in 18 Nisan 2020 tarihli sayısının başlığı gerçekten buydu ve Avrupa ve Batı siyasetinin bete noir’ına (öçüsüne), Asya toplumlarının batı yarımküre üzerinde artan etkisi algısına işaret ediyordu (Khanna, 2019). COVID-19’un vurduğu hayati darbeden en hızlı şekilde yaralarını sararak çıkan devletler ve ulusal ekonomiler küresel et-

kilerini genişletebilecek durumda olacaklar. Çin bunlar arasında yer alacaktır; ABD ise muhtemelen değil. Çin, COVID-19’un en sert vurduğu İtalyan bölgesi olan Lombardy’ye tıbbi ekipman yollayarak en zorlu süreç boyunca İtalya’ya yardım etti.⁸ Çin de diplomatik tonunu hızla de facto bir ticaret savaşında rekabetten ortak bir sıkıntıda dayanışma ve empatiye çevirebileceğini kanıtlayarak ABD’ye yardım eli uzattı (Cui, 2020). Çinlilerden başka hiçbir yönetim bu kadar sorunsuz ve hızlı bir şekilde uluslararası ilişkilerde harekete geçme kabiliyetine sahip olduğunu gösteremedi. Rusya, İtalya’ya sağlık ekibi ve tıbbi ekipman yollarken tereddüt etmedi. Rus Hava Kuvvetleri’ne ait Tupolev kargo uçaklarının üzerinde “Rusya’dan sevgilerle” yazılıydı. İtalyan medyasının da kaydettiği üzere Napolyon savaşlarından bu yana ilk defa bir Rus birliği İtalyan toprağına girmişti (BBC, 2020). Rus PR gösterileri küresel medyada yer buldu. Kremlin’deki stratejistler sembolik kareler ve jestler üzerinde hakimiyetin neredeyse sınırlar üzerinde askeri hakimiyet kadar önemli olduğunu gayet iyi anlamışlardı (Corman & Coraci, 2020). AB yönetimi ise bunu tamamen unutmuşa benziyor.

“İnsanın başına gelen hiçbir şeye kayıtsız kalınmaz.”
Çin tarafından İtalya’ya bağışlanan tıbbi malzeme kutusu. (Xinhuanet 2020)

8 Çin’in en zengin şehirlerinden biri olan Hangzhou’da İtalya’yla dayanışma adına halk otobüsleri İtalya’nın ulusal bayrağını simgeleyen üç renge boyandı. Sosyal medyada geniş etki uyandıran bu faaliyetler AB üye devletleri arasında gerçekleşmedi. En azından yazar kendi adına Berlin’de toplu taşıma araçlarında İtalya, Fransa ya da İspanya bayrağını çağrıştıran herhangi bir şey görmediğini söyleyebilir. Batı, dayanışmanın sembolik dilini unutmuş gibiydi.

Özet

Bu makalenin fikir ve bulguları, aforizma niteliğindeki şu birkaç cümlede özetlenebilir:

- (1) COVID-19 krizi, Avrupa Birliği'nin ve kurumlarının siyasi kırılmağını acımasız bir şekilde açığa çıkardı.
- (2) COVID-19 sonrası Avrupa, merkezkaç potansiyel taşıyan güçlü milliyetçi siyasi hareketlerle baş etmek zorunda kalacaktır.
- (3) Avrupa Birliği'nin kendisine dair algısıyla Avrupa vatandaşlarının algısı arasındaki orantısızlık elle tutulur bir boyuta ulaşıyor.
- (4) Yoksulluk, ideolojik radikalleşme ve siyasi istikrarsızlık Avrupa'ya tekrar geliyor.
- (5) COVID-19 krizine ustaca – olabildiğince hızlı ve katı bir şekilde – müdahale eden ulus devletler güncel gelişmelerin de ekonomik, siyasi ve stratejik kazananları olacaktır: Çin, Güney Kore, Singapur, Japonya; Batı Avrupada ise belki Almanya.
- (6) Neoliberalizm ve laissez-faire kapitalizmi meşruiyetini kaybetti; ABD'de neoliberal makroekonomik paradigma hayatta kalacaktır fakat Avrupada köklü bir şekilde yeniden inşa edilecektir.
- (7) Avrupa ve ABD arasında olduğu kadar Avrupa devletleri arasında da bölünme büyümektedir; bunun sonucu, çok kutuplu bir dünyada siyasi yabancılaşma olacaktır.
- (8) Kültürel eleştiri perspektifinden bakıldığında COVID-19, Batı değer sisteminin iç çelişkilerini ve nihayetinde kofluğunu ortaya koymaktadır.
- (9) Dijitalleşme artık devrimci değildir; yeni normal olma aşamasına girmektedir.

- (10) Clio, tarihin ilham perisi, Doğu'ya bakmaktadır. Görüşü berrak, süreğen ve tarafsız olmayı sürdürüyor. 🌸

Kaynakça

- Albright, M. (2019). *Fascism: A warning*. London: William Collins.
- Asquith, J. (2020). Could airlines be nationalized? As Italy takes full ownership of Alitalia, will more airlines follow? <https://www.forbes.com/sites/jamesasquith/2020/04/01/could-airlines-be-nationalised-as-italy-takes-full-ownership-of-alitalia-will-more-airlines-follow/#7bc68b3677df> adresinden alındı.
- BBC. (2020). Coronavirus: What does 'from Russia with love' really mean? <https://www.bbc.com/news/world-europe-52137908> adresinden alındı.
- Beckert, S. (2014). *Empire of cotton: A global history*. New York: Alfred A. Knopf.
- Chambers, M. (2020, Nisan 2). Germans snitch on neighbours flouting virus rules, in echo of the Stasi past. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-germany-denunciati/germans-snitch-on-neighbours-flouting-virus-rules-in-echo-of-the-stasi-past-idUSKBN21K2PB> adresinden alındı.
- Corman, M. R. & Coraci, E. (2020). Geopolitical symptoms of COVID-19: Narrative battles within the Eastern partnership. <https://www.bertelsmann-stiftung.de/de/unsere-projekte/strategien-fuer-die-eu-nachbarschaft/projektnachrichten/wer-ist-in-der-corona-krise-der-zuverlaessigere-internationale-partner> adresinden alındı.
- Corpet, A. (2020, Nisan 18). Washington is a never-ending story. *T – The New York Times Style Magazine, International Edition*, p. 81.
- Cui, T. (2020, Nisan 7). Cooperation vital for U.S. and China. *The New York Times International Edition*, 42(630), 1-11.
- De Tocqueville, A. (1992). *Œuvres II (De la démocratie en Amérique I & II)*. Paris: NRF, Bibliothèque de la Pléjade.
- Eliot, T.S. (1974). *Collected poems 1909–1962*. London: Faber and Faber.
- Elysée. (2020, Mart 16). «Nous sommes en guerre sanitaire». Speech of president Emmanuel Macron. <https://www.elysee.fr/front/pdf/elysee-module-15345-fr.pdf> adresinden alındı.
- Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ). (2020a, Nisan 18). Grenzen der Freundschaft, p. 2.

- Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ). (2020b, Nisan 18). Herausforderung dieser Generation (Interview with Charles Michel), p. 18.
- Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ). (2020c, Nisan 15). Schwerste Krise seit Großer Depression, p. 1.
- González Laya, A. (2020, Nisan 18). Der Schock ist riesig. *Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ)*, p. 5.
- Greer, S. L. (2020, Nisan 9). How did the E.U. get the virus so wrong? *The New York Times International Edition*, 42(632), p. 10.
- Hillinger, C. (2010). The Crisis and beyond: Thinking outside the box. *Economics: The Open- Access, Open-Assessment E-Journal*, 4, 2010-2023. doi:10.5018/economics-ejournal.ja.2010-23.
- IMF (Uluslararası Para Fonu). (2020). The great lockdown. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020> adresinden alındı.
- Jones, B. & Montale, F. (2020, Nisan 9). Italy is sending another warning. *The New York Times International Edition*, 42(632), p. 10.
- Khanna, P. (2019). *The future is Asian: Commerce, conflict, and culture in the 21st century*. New York: Simon & Schuster.
- Lagarde, C. (2020, Nisan 9). Entretien de Christine Lagarde, Présidente de la BCE, accordé à Ali Baddou et Carine Bécard. www.ecb.europa.eu adresinden alındı.
- Maçães, B. (2018). *The dawn of Eurasia: On the rail of the new world order*. London: Penguin Books.
- Mak, G. (2007). *In Europa: Eine reise durch das 20. Jahrhundert*. München Siedler/Pantheon: Random House.
- Müßgens, C. (2020, Nisan 20). Otto erwartet rabattschlacht. *Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ)*, p. 19.
- Normile, D. (2020). Coronavirus cases have dropped sharply in South Korea. What's the secret to its success? <https://www.sciencemag.org/news/2020/03/coronavirus-cases-have-dropped-sharply-south-korea-whats-secret-its-success> adresinden alındı.
- OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü). (2020). The world economy at risk. oe.cd.org/economic-outlook adresinden alındı.
- Qui, X. (2009). *100 classic Chinese poems*. Shanghai: East China Normal University Press
- Rachman, G. (2016). *Easternization: War and peace in the Asian century*. London: Random House
- Rice, S. E. (2020, Nisan 9). Trump is the wartime president we have (not the one we need). *The New York Times International Edition*, 42(632), p. 9.
- Riley, C. (2020). The world hasn't seen a recession this bad since the 1930s: The recovery is far from certain. <https://edition.cnn.com/2020/04/14/business/imf-world-economic-outlook/index.html> adresinden alındı.
- The Economist (2020a, Nisan 18). Unlucky millenials. Young southern Europeans face the second crisis of their adult lives. Will it radicalize them?
- The Economist (2020b, Nisan 18). GDP Forecast and Economic Downturn 2020.
- The Guardian (2020a). Mafia distributes food to Italy's struggling residents. <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/10/mafia-distributes-food-to-italys-struggling-residents> adresinden alındı.
- The Guardian (2020b). The Hanau terror attack shows the need for honesty about racism in Germany. <https://www.theguardian.com/world/commentisfree/2020/mar/03/hanau-terror-attack-germany-racism-angela-merkel> adresinden alındı.
- The Washington Post (2020). From 'It's going to disappear' to 'We will win this war'. How the president's response to the coronavirus has changed since January. <https://www.washingtonpost.com/graphics/2020/politics/trump-coronavirus-statements/> adresinden alındı.
- Trudolyubov, M. (2020, Nisan 9). At long last, Russia steps up to a crisis. *The New York Times International Edition*, 42(632), pp. 1-11.
- U.S. bureau of labor statistics. (ABD İşgücü İstatistikleri Bürosu) 2020. Employment situation summary. <https://www.bls.gov/news.release/emp/sit.nr0.htm> adresinden alındı.
- Vignaud, M. (2020, Nisan 2). Bercy en mode «Shining». *Le Point*, (2484), pp. 28-29.
- Von der Leyen, U. (2020). Ein Marshall-Plan für Europa. <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/corona-von-der-leyen-schlaegt-marshall-plan-fuer-europa-vor-16708770.html> adresinden alındı.
- Wang, Y. & Yang, C. (2020, Nisan 9). Wuhan limbs back from lockdown. *The New York Times International Edition*, 42(632), pp. 1-7.
- Welter, P. (2020, April 7). Ein viruswunder in Südkorea. *Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ)*, p. 15.
- Zamapano, G. (2020). COVID-19 study suggests Italy's death toll much higher. <https://www.aa.com.tr/en/europe/covid-19-study-suggests-italy-death-toll-much-higher/1789603> adresinden alındı.